

## ARGIUNEAK

### H'ari buruzko ikamika Mexico'n

- Ez al dute Euskera batuarik nai, ala?  
 — Ez, txo, Gaztelera batua ez dute nai.  
 — Auxe bai gauza polita. Segi, segi.  
 — "I Congreso de la Lengua Española" egin dute.  
 — Nun?  
 — Mexico'ko Zacatecas errian.  
 — Notzuk bitu dira?  
 — Nobel saria irabazitako García Márquez ere bai.  
 — Bera bakarririk?  
 — Beste askoren artean an zegoen Camilo José Cela bera be.  
 — Aza-kirten galanta ori.  
 — Zuretzako izango da; baña, ainbat sari eder jaso dituz.  
 — Bai, berak lotsagabe-lotsagabe eskatuta...  
 — Alaz ere, joso dauz.  
 — Eta, zer zan billera orren ardatza?  
 —Gaztelera erreztea.  
 — Orretarako, zer egin bear da?  
 — Lenengo lana da, H'a kentzea.  
 — Ori, ori. Nork du orrelako sentzuna?  
 — García Márquez berberak ere bai eta berarekin beste askok; baña, Castilla'ko izkera errezteko ori ez da naikoa.  
 — Zertzuk geiago bear dira?  
 — J eta G, beti bakoitza bere soñu bereziakin aoskatzea; B eta V berdin idaztea; Q eta C, K'ren soñua dutenean, K'rekin idaztea...  
 — Geure Erri-euskeraren antzera...?  
 — Bai, alaxen da.  
 — Eta?  
 — Cervantes'en erritarrek esan dutenez, ori astekeria



izango litzake. "Ikasi dezatela. Geuk ere ikasi egin degu -ta".

— Orain 25 urterarte Euskera zaarrak, aurrerapen oiek denak eginda eukazan.

— Baña, iraultza egin bear zan, Paris 'en 1968 'an egin zanen atzera berreun urteko saltoa egin, eta Euskera H'ez josi gaztelera baño milla bider geiago; beste zailtasun geiago ipiñi eta "ikasi dezatela, geuk ere ikasi egin degu-ta" ...

— Bai, arranea! Eta, ikasten ez ba'dozu?

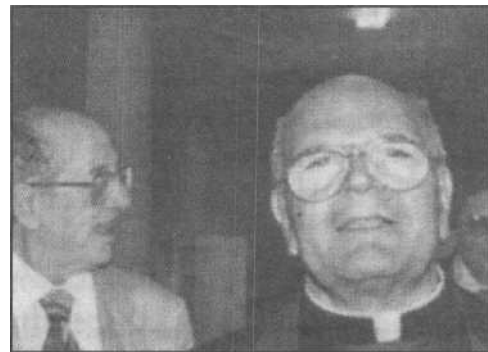
— Ez dezu sekulan Euskera Batuaren errape eman-korrera, ezpañik urbilduko.

— Sorgin txarren bat badogu Euskalerrian, ondo dau-den gauzak naaspildu eta ipurdiz gora jartzeko.

— Bai, orixe!

— Bai, ba, "gu oso aurrerakoiak gera eta zuek berriz, atzerakoiak ogeita bost urte auetan, atzera begira zaude-tenok".

### Palermo'ko Gongotzaia Auzitegira



Palermo ori Sizilia'ko Uri nagusia al da?

— Bai, ala da. Sizilia'k ipar-aldera aurpegi bat dau eta une orren erdi—aldean dago Palermo.

— Droga eta indarkeri guzien aitz-zuloa... Orretan al dago Gongotzaia sartuta?

— Ez, ez; ez dau gauza orregaz ezer ikusirik.

— Zeretan dauko ba zer ikusia?

— Palermo'tik amar kilometrora dago Monreal ize-neko auzo bat, eliza nagusi edo katedral bereizi-bereizi batekin eta a konponteko erabilli diran diruaz dau zer ikusia.

— Zer eleiza da ba?

— Erantzun aurretik kontutxu bat esango deutzut: Orain dala berrogei urte Erroma 'n nengoen ikaskizunak

## ALBISTEAK

egiten Lateran'eko Ikastola Nagusian. Bigarren urtea eta aizkena. Andik urten baño lenago, ona izango zala Italia'ko ego-alderuntz bueltatxo bat egitea, pentsatu neban. Baita, nerekin ikasketak egiten ari zan Tolosa'ko Jesus Mari'ri, esan be.

—Ikasketak egiteko era ederra...!

—Ez da ain txarra, be. Don Joxemiel'ek esaten euskun, oiñekin ikasi bear zala. Eta, aren esanetara makurtu genduan geure burua. Trena artun Erroma'n eta Italia egoaldeko "zapata"-muturreraiño; andik, itsasoa igaro trenetik irten bank, eta Sizilia'ko Mesina'ra.

—Erri on Sizilia'ko ekialdeko muturrean dago.

—Bigaramonean andik Catania'ra, Etna sumendia begistatu... eta berriro Mesina'ra. Irugarren egunean, Palermo'ra...

—Eta, Palermo'ko Monreal ori?

—Palermo ikusteko taxi artun genduan, eta, gu ezjakiñean gendozala, Monreal'era eraman ginduzen. Aozabalik gelditu nintzan erriaren izena ikustean.

—Zergaitik?

—Ni Deba'ko Monreal'etik joan nintzan Erroma'ra eta Palermo'raiño joan bear izan neban, berriro neure erriaren izena ikusteko.

—Baña, Deba ez da Monreal.

—Arrazoa daukazu, Deba ez da Monreal; Deba ibaia da eta Monreal ibai orren ertzean jasotako erria.

—Zer diñozu?

—Itziar'en erri bat sortu zanean, artean ez zegoen erririk, ballara bat baizik, orduan Monreal ipiñi eutsoen erriari izen. Andik berrogeita amar urtera, itziartarrek nai izan eben, Itziar'ko Monreal ori, Deba'ko ibai-ertze-  
ra jeitxi. Orrela, Itziar baillarako Monreal. Deba ibaiko Monreal biurtu zan.

—Zergaitik aldaketa ori?

—Itxasotik bizi ziralako eta "porque estaban alongados del agua" itxasotik urrun zeudelako.

—Eta, Palermo'ko Monreal a, zer?

—Zoragarritzko eleizea dabela: txundituta, zoratuta, begi-zabalik galditu giñan, aren bamua ikustean...

—Zer dauko, ba?

—Biblia osoaren irudiak, mosaiko ede-ederrez egiñak, eleiz barruko iru aldamenetan. Aurrean, berriz, aldara beteko Pantokrator bat.

—Zer da Pantokrator ori?

—Asiera-asierako eleizetako aldaretan agerten zan Jesukristo'ren mosaikoz egiñiko irudi aundi edema.

—Eta, Gongotzaiak lapurretan egin dau, eleiza ori dala-ta?

—Salvatore Casisa, 76 urtekoa, orixen da Gongo-

tzaia. Eta, erasotzen dautsena au da: Legez kontrako komisioak artu ebazala eleiza on berriztatzen ari izan ziran enpresetatik.

—Eta, defensakoek zer diño.

—Auzi gurtia indarge utzi bear dala, nulo deklaratu bear dala.

### Gernika eta Alemania

— Irurogei urte erre zuenetik.

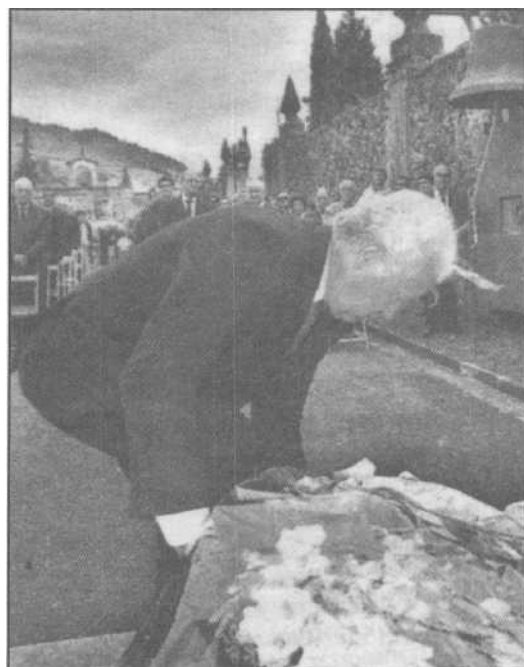
— Urteak aun-era doaz "Condor" egazkiñek erre eta txikitu zuenetik onera.

—Baña, okerkeri orren jabe iñor egin ez nai...

—Bai, Jose Antonio Aguirre eta bere gudariak ziran errudunak. Amabost egunez egon ziran España Azul'eko irratí gurtiek orixe esaten. Berdin, aldizkariak ere.



Gernika erretea.



Alenian a'ko Lendakariaa•en ordeskoa

- Makiña batek sinistu ere bai.
  - Baña, apurka -apurka, lañopetik egiaren eguzkia agertu zan... Eta, gaur, iñuxenteren batek ez ba'da, ez du iñork zalantzarik...
  - Alemania'ko agintariak beurok be, aitortzen duce...
  - Jesus Arana, zumarratar apaizak, makiña bat pauso eman ebazan, Alemania'n bezala España'n ere, arazo au aurrera eramateko...
  - Orduan ez eban ezer lortu.
  - Ango eta emento izan zan eta, bera ilda gero, here lanak frutua emon dau...
  - Liburua be atera eban bere joan -etorrien xeetasun guziekin.
  - Liburua argira atara eta berbera il. Pozik egongo zan egoera au ikustean: azkenik Alemaniak eskua luzatu dau barkamena eskatzen.
  - Zenbait oker, aizkenerako zuzendu egiten dira. Amen be, barkamena eskatu, barkamena emon eta bakea danontzat.
- Gauza askorentzako, eredu.

### Ustegabeko Peru

- Katekista ari zan berbetan amaika urteko neska-mutikoeri.

—Zertaz?

- Ba, gurasoak zenbat neke jaso bear izaten dabezan, bizitzan eurok aun-era eramateko.

- Bai, ez diraz neke gutxi besteari, aopekotan, naiz katekistak entzun, zer esan zion?

– Zer?

- Gu ekartzeko ez zuten ain gaizki pasatu. Eta, guri baimenik eskatu gabe.

– Eta?

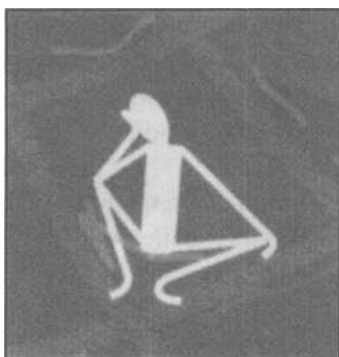
- Neskato batek: -"Gure ama txarra da"- "Zergaitik diozu on?" – "Meriendarik ez ditelako ekarri"...

– Gurasoei ez diete zorrik?

- Alan dirudi: Eurok euren gogoia bete eben eta euren atsegiña billatu, beuren seme -alabak sortzeko... Eta, kito.

—Ez dozak eurok makalak!

- Uste dot, gurasoek, alegin guztiak eginda be, eurok



zaintzen eta ezitzen, alan be, ez dautsela eskerrik emoten: gu mundura ekarri gaituzte, eta geure serbitsuan egotea da euren eginbearra...

- Aizu, txo, orren antzera jokatzen dabe gazteak be euron gurasoaz: ez dabe eurengatik ezer egiten, eta konbeni ba'zaie, or lagatzen dabez baztar batean... Batzuek bakarrik, ez.

– Bai, zoritxarrez ala da. Beste aldetik arazoa begiratu eskeroz, berriz, laugarren Agindurik ez dute sekulan ikasi, ez bait dabe Jainkoaren berririk entzun ez etxean ez eskolan ez gizartean... Ez iñun.

- Elizara ez dira etortzen...

—Alan esaten eutson katekistari beste umetxo batek: Ni ezin neiteke meztatara etorri, gurasoek ogetik oso berandu jeikitzen diralako.

- Or biltzen dira ari-mutur guztiak.

– Gaurko gure elkarteak, geienetan, or dabiltz, iñork ez diola lagun -urkoari maitasunik agertzen, norbere buruari baño...

– Ronaldo eta Ronaldina nortzuk diran, biberoia artzen daben umetxoek ere badakite; baña, Jesus noiz il zan (T.B. galderak), askok ez dakite.

– Ori lenago be gertatzen zan: Txarteleta zanean Pazkokoia betetzeko, apaizak galdetu zion mutillari: -"Noiz il zan Jesus?" – "Ez dakit, jauna" – "Etxera, txartelik gabe". Amak on entzun zuanean, etorri zan protestaka apaizarengana: "Jauna, berorrek ez dio nere semeari txartelik eman" — "Nola emango nionan ba. Jesukristo noiz il dan ez ba'daki" – "Gaixo al zegon, ala?".

### Manterolaren ipuitxoak

– Matsondo ederra eukan batek bere etxe -atarian eta, bekaitzez, auzoko Txilibristo'k adar guztiak ebagi eutsozan.

—Gaiztoa mutilla!

– Ondorengo urte aretan, amar bidar mats-mordo geiago eta ederragoak.

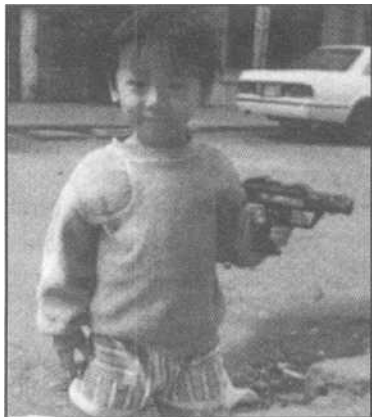
– Neuk esango deusut beste bat: Bein, Oto eta Pototo bidean doiazala, intxaur eder bat egoan bide-bazterrean. Oto'k ikusi eta Pototo'k artun.

– Eztabaida.

– Jerontxio etorren bidean eta arengana joan ziran eztabaida agertzeko. Jerontxiok: -Ara, Oto, zeuk ikusi dozun lenen itxaurrá eta zureztat ezal eder au; zuk, berriz, Pototo, artun egin dozu lenen; zuretzako beste azal eder au. — Eta makiñak? — Orrek neureztat, epailanen sari.

## ALBISTEAK

### Africa'ko gerrak eta umetxoak



— Mixioetako aldizkari batean irakurri dot.

—Zer irakurri dozu?

— 250.000 gaztetxo daudela gerra armatuetan.

— Bañan, umetxo batek zer egin leza-ke...

—Eurok ei dira aginduak obeto

betetzen dabezanak eta arriskurik ikusten ez dabenak.

—Merkeak izango dira...

—Merkeak eta onak; baita kupirik gabeak tiro bat iñori emoteko, baita bere gurasoak ba'dira be.

—Zerk bultzatzen dau gaztetxo edo aur bat burrukan parte artzeko?

—Lenengo ta bat, goseak: Armetan dabillega ez zako jakirik paltako. Bigarren, arma automatiko arin bat eskuetan izateak.



—Indarra eta inportantzia emango deutso; alkarri erasoka dabilzan errietan, areago.

—Nortzuk dabilta bide orretatik?

—Bakoitza bere aldetik doazen gurasoen semeak eta kale gorrian galditzen diran umezurtzak.

- Ori gogorra da.

—Zenbaitetan, baztarretan arrapatutakoak ere bai.

—Izan be, indarkeri asko jasotzen dabe aurrek, bai sexokerietan, bai Ian gogor-merkeetan be...

### Zalapartak berriro Elizaren inguruan



Euskaldunek eskatzen dabena da, kristiñauk Euskalerrian batasun bat izatea.

—Ez dago batasunik, ala?

—Bilbo eta Gazteiz'ko Elizbarrutiak Burgos'ekin; Donostiakoa, berriz, Iruña'rekin. Iruña'k berekin Jaca eta Calahorra dauz, giputxekin batera.

—Noizkoa da naaste pout ori?

— Erromatarrek egin zuten lenengo zatiketa: Bizkaia eta Araba, Cluni (Burgos) departamentura; Gipuzkoa eta Iruña, Cesaraugusta'ra (Zaragoza)...

—Dirau oraindik zatiketa arek? Eta, ifar-aldeko euskaldunak?

—Aien zatiketa aurreragokoa da: erromatarrek Pirenee-mendien gallurrean imiñi zuten euskaldunen arteko muga...

—Okerkeri zaarrak dira. Ez al da bidezkoa ego-aldeko euskaldunen Elizbarrutiak alkartuta izatea?

—Zuzentasunik iñun ba'dago, orra or justizi-arazo bat. Bañan, Aznar jaunari, orrek, biboteak zutitu egiten doutsoz. Bilturtia da, gizarajoa; mamuak ikusten dauz oge-azpian eta or joan zako Lajos Kada, Nunzioa, lobelarrak emoten, bibotexuak trankiltzeko.

—Bi milla urtean lortu ez ba' dogu, noiz elduko gara elmuga orretara?

—Begizkoa egingo euskun sorgiñen batek...

BARTOLO ARROPAINGO